

DRIEPAS

Jaargang 4, nummer 1, april 1987

HISTORISCHE KRING DUIVEN, GROESSEN, LOO

Colofon

De DRIEPAS is het verenigingsblad van de Historische Kring Duiven Groessen Loo en verschijnt drie keer per jaar.

Artikelen mogen alleen worden overgenomen na schriftelijke toestemming van de auteur en onder bronvermelding.

Abonnementsprijs f 7,50 per jaar, bij vooruitbetaling te voldoen op bovenstaande bank- of girorekening, voor leden gratis.

Losse nummers f 3,00

Het lidmaatschap van de Historische Kring kost f 20,- per jaar, over te maken op postgiro nr. 49.23.697 of Rabobank nr. 31.54.07.484 t.n.v. Historische Kring Duiven Groessen Loo.

Secretariaat Historische Kring:

Dhr. A.Th.J. Boss
van Dorth tot Medlerstraat 5
6921 AT Duiven.
Telefoon 08367- 1202

Redactieleden:

R.M. Gerritsen
W.F.W.M. van Heugten
Th.M.J. Jonker

Redactieadres:

R.M. Gerritsen
Kennedystraat 4a
6921 CW Duiven.
Telefoon: 08367- 3743

ISSN: 0168-9460

Omslag

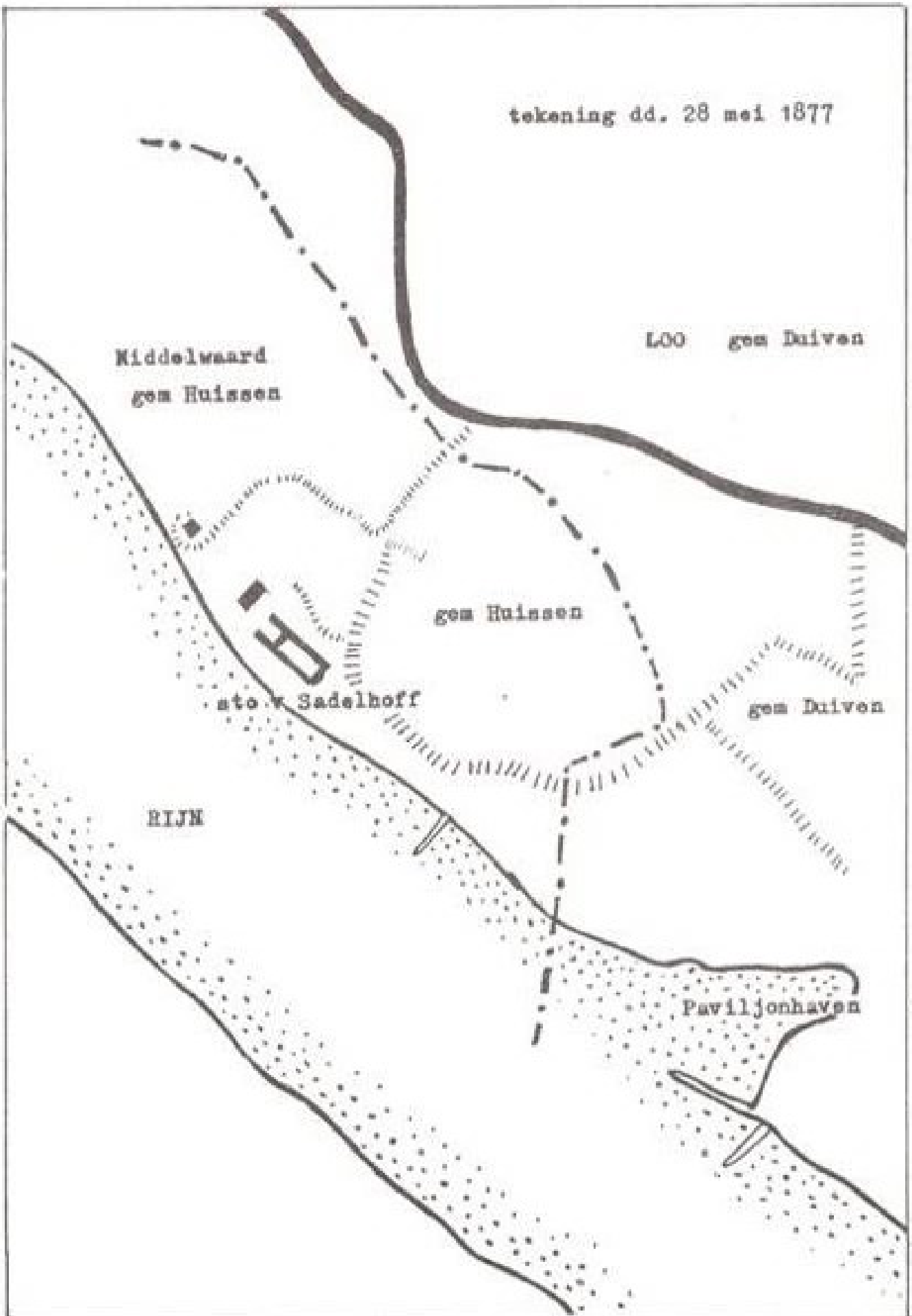
Huis Rijswijk bij Groessen in 1742, gravure van Paul Liender in *Het verheerlijkt Kleefsland* (Amsterdam 1762) naar een tekening van Jan de Beijer.

Steenfabricage op de Loowaard (deel 2)

Twee steenovens op de Middelwaard (1836, 1837)

Jan Steven van Sadelhoff zocht na het beeindigen van de samenwerking met Derk Verwaayen naar een nieuwe partner. Hij vond die eind 1835 in de persoon van Antonius Johannes Corman, pannembakker en 'geoctroyeerd fabrikant van aardewerk' uit Gendt (O.B.). De familie Corman was afkomstig uit het Limburgse, maar behoorde al geruime tijd tot de notabelen van de gemeente Gendt. In november 1835 dienden beide compagnons een verzoekschrift in om op de 'Middelwaard' een steenoven te mogen oprichten. Deze uiterwaard behoorde tot de Loowaard en lag ongeveer een kwartier gaans stroomopwaarts van het Looweer. De plaats van de oven was evenwel gelegen op Huissens territorium, want de gemeenten Huissen en Duiven deelden samen de waard. De gemeenteraad van Duiven had evenals bij de eerste concessie geen bezwaar, maar er kwam wel een bezwaarschrift binnen van de landbouwer Jan Peters van de bouwhof 'Kandia', wiens gronden de voorgenomen tichelplaats nagenoeg omsloten. Hij had geen problemen wanneer de eventuele schade aan zijn landerijen maar werd vergoed. Er werd tussen beide verre burens een compromis getroffen en op 1 maart 1836 werd de vergunning verleend, weliswaar onder bepaalde voorwaarden die verband hielden met de vlotte doorstroming van hoog water en de bescherming van de tegenoverliggende oever. Zo mochten zij geen 'vooruitspringende werken of sterke hoofdjes' (kribben) aanleggen. Het laden en lossen van de schepen moest maar met houten stellingen en planken geschieden. Deze voorwaarde was begrijpelijk, want door het aanleggen van kribben werd de stroomrichting van de rivier naar de tegenoverliggende oever geleid met alle gevaar voor de dijken daar. Verder werd om dezelfde redenen bepaald dat voor geval de oever beschermd moest worden door stortingen van steen en puin, dit alleen mocht geschieden evenwijdig met de oever en niet als 'hoofdjes of bollen'. Zeer belangrijk was de bepaling dat, indien bij rivierverbetering bleek dat de oven in de weg

tekening dd. 28 mei 1877

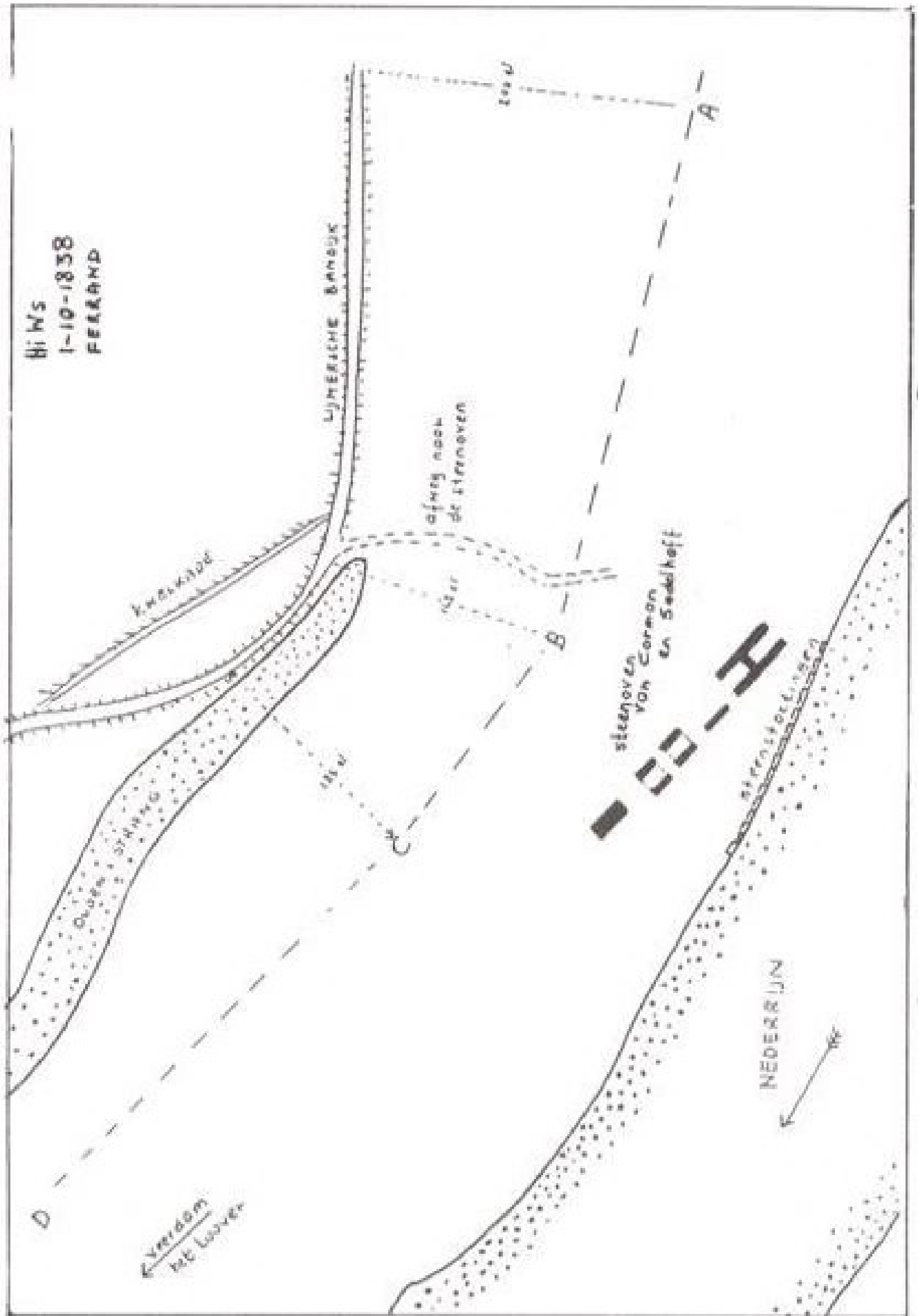
Tekening 1

lag, deze opgeruimd moest worden zonder enige vergoeding van rijkswege. Toezicht zou worden uitgeoefend door de Hoofdingenieur van Waterstaat die de bevoegdheid had om bij overtredingen het werk te laten neerleggen of zelfs de oven op kosten van de eigenaars kon laten slopen.

Kennelijk leverde de exploitatie gunstige resultaten op, want op 5 november 1836 verzocht de firma een vergunning voor een tweede oven 33 el beneden de reeds bestaande oven. Bovendien wilden zij het terrein tussen oven en rivier ophogen tot 6 el 45 duim aan het Arnhems Peil. De tichel- en droogplaatsen wilden zij voorzien van een zomerkade van 5 el Arnhems Peil.

De plannen kregen wederom de onverdeelde steun van het gemeentebestuur van Duiven om de bekende redenen; 'uit hoofde dat daardoor aan de ingezetenen van de klasse der Arbeiders werk zal worden verzekerd'. Ook de Gouverneur van Gelderland op advies van de Hoofdingenieur van Waterstaat stond achter het voornemen. Op 9 januari 1837 was de vergunning binnen, weer met de bekende voorwaarden en bovendien met de toestemming dat de uitgegraven gronden en putten bepoot mochten worden met rijswaardenhout, doch niet dicht bij de rivier dan tot op twaalf meter. Bij de vergunning behoorde een schetstekening die duidelijk de ligging van beide ovens in de waard aangeeft, alsmede de gemeentegrenzen tussen Duiven en Huissen. (zie tek. 1). Naar aanleidingen van steenstortingen is in 1838 door de hoofdingenieur van Waterstaat Ferrand een kaart gemaakt waarop te zien is dat de beide ovens zogenaamde open 'Waalovens' waren. (zie tek. 2).

In 1838 en 1839 kregen Van Sadelhoff en Corman problemen met het polderbestuur van de Liemers. De Heemraad van de Dijkstoel, jhr. Van Nispen tot Sevenaer, had een bezwaarschrift ingediend bij de Gedeputeerde Staten van Gelderland over de door de steenbakkers gedane uitgravingen. Hij achtte die werkzaamheden nadelig voor de polder en wilde hebben dat het afgegraven terrein weer werd opgehoogd. De waterstaatsingenieur Ferrand kwam kijken en adviseerde om het bezwaar, dat ook al in 1838 had geklonken, maar weer af te wijzen. De ingenieur meende dat 'de staat van de toenmalige uitgegraven gronden geen aanleiding geven een verbinding van de achtergelegen strang met de rivier te vreezen, doch dat

Tekening 2

zulks wel het geval kan worden, wanneer hetzij de steenplaats of de daarnaast gelegen hooge gronden worden vergraven. Zulks diende voorkomen en tegengegaan worden'. Derhalve mochten er geen afgravingen plaatsvinden tussen de bandijk en de lijn ABCD (zie tek. 2)

Bij zijn motivering werden de volgende feiten gememo-reerd. De uitgravingen beneden en achter de oven, welke grensden aan de weilanden van Peters, hadden sinds 1838 geen verandering ondergaan en waren sedertdien met rijshout bepoot. Ook de landen van de firmanten welke aan die van Freiherr von Bodelschwing-Plettenburg en Oortman grensden waren sinds 1838 niet meer vergraven en eveneens bepoot. "Men kan nu wel het kleine gedeelte langs de weg naar de steenoven, dat binnen de lijnen ligt, en dat reeds afgegraven was voordat in 1839 Gedeputeerde Staten verbod daar verdere afgravingen te doen, op-hoogen zoals de Heer Van Nispen tot Sevenaar verlange. Nadeelig is die verhoging niet", schreef Ferrand, "maar eenig nut zie ik er ook niet in en niet zoodanig dat het de moeite waard is om de beslissing van Gedeputeerde Staten uit 1838 te wijzigen." Toch kreeg van Sadelhoff een deel van de rekening gepresenteerd, want de door hem aangelegde illegale 'kleine hoofdjes' in plaats van de laterale steenstortingen langs de rivier, moest hij op-ruimen, hetgeen hij na veel heen en weer geschrijf in 1840 deed. Over de bedrijfsresultaten uit de beginperiode van deze oven zijn slechts enkele fragmenten bekend. In de gemeenteverslagen van Duiven wordt over nijverheids-activiteiten in de Loowaard geen melding gemaakt. Dit is begrijpelijk, want de oven stond op Huissens grondgebied. Maar ook het gemeentebestuur van Huissen schonk er geen onverdeelde aandacht aan. Alleen uit 1848 is er een aantekening dat er op de oven slechts met 13 vaste seizoenarbeiders werd gewerkt en het bedrijf dus in de patentklasse 12 A viel. In 1866-1871 draaiden er in de gemeente Huissen vijf steenovens, waaronder die Van Sadelhoff & Corman. Er werkten in totaal 350 arbeiders. Dit aantal geeft een indicatie welke grote betekenis de steenfabrieken hadden voor de werkgelegenheid op het platteland. Uit 1866 dateert ook de gemeentekaart van Duiven in Kuyper's gemeenteatlas (zie tek. 3). Daarop staan twee steenovens ingetekend, een vlak bij het

Tekening 3. Fragment van de Gemeentekaart Duiven uit Kuyper's Gemeenteatlas (1866)

Looveer en een in de buurt van de bouwhoeve op de Loowaard. Die op de Loowaard zou de vervallen oven van Verwaayen en Van Sadelhoff kunnen zijn, want er is niets bekend over een werkende steenoven daar in die tijd; de tweede in exploitatie genomen oven op de Loowaard dateert eerst uit 1879 en betrof een concessie aan J.W.C. Koch. Dit wordt bevestigd door een van de Rivierkaarten die door de Directeur van de Waterstaat, L.A. Reuvens, in 1860 werden vervaardigd. Daarop staat wel de oven op de Middelwaard, maar geen spoor meer van de steenoven op de Loowaard.

Een van de de arbeiders bij hem was waarschijnlijk Johan Geurts uit Groessen. Hij wordt namelijk in een Duivense trouwakte uit 1839 'steenbakker' genoemd. Jan Steven van Sadelhoff had ook gronden aan de overzijde van de Rijn liggen. In 1853 woonde hij trouwens als 'Huissenaar' in het zogenaamd Looveerhuis. Uit die tijd is een schrijven waarin hij te kennen moet geven of hij bezwaar had

tegen de oprichting van een steenoven door F.C. Colenbrander, grondeigenaar en raadslid van Zutphen, die aan de Huissense kant van de Rijn een stuk uiterwaard bezat, de 'Rijnweide' genaamd, en daar de bedoelde oven wilde bouwen. Omdat dit perceel grensde aan de eigendommen van Van Sadelhoff had die ook een stem in het kapittel, maar 'steenbakker' J.S. Sadelhoff, zoals hij tekende, had er geen bezwaren tegen.

In 1863 werd op de zogenaamde Koningspley tussen IJsselmonding en Veerweg door J.S. Sadelhoff nog een steenfabriek opgericht. De Koningspley was een gedeelte van de uiterwaard 'De Geldersche Pley' en behoorde destijds tot Huissen. In 1874 is Theodorus van Sadelhoff zowel eigenaar van de 'Loowaard' als van de 'Koningspley'. Voor de eeuwwisseling moet de steenfabriek echter in handen gekomen zijn van de N.V. Terwindt & Arntz, die de fabriek kort daarop overdeden aan de firma Johan Driessen en Hendrik van de Loo. Het verdere verloop van deze steenfabriek is mij niet bekend. In mei 1940 lag ze in de vuurlinie van fort Westervoort en bij de oversteek van de IJssel in 1945 door de geallieerden werd ze geheel verwoest.

In de provinciale verslagen vanaf 1876 wordt de oven van Van Sadelhoff op de Middelwaard onder Huissen vermeld. Er werkten daar 45 arbeiders, namelijk 24 mannen, 6 vrouwen, 11 jongens en 4 meisjes. De steenoven was echter sinds 1867 overgegaan aan zijn tweede zoon *Theodorus Everardus van Sadelhoff*, die eerst als 'schipper' zijn brood had verdiend.

In mei 1877 kwam de Hoofd-ingenieur van Waterstaat, Van Kempen, de voorwaarden van de oude concessie controleren, want daar werd in de loop der tijden wel de hand mee gelicht. Zo ook bij Van Sadelhoff. Tijdens de inspectie bleek dat de tweede oven geen 33 meter van de eerste stond, maar er vast tegen aan was gebouwd. Dit feit had Reuvens in 1860 ook al bemerkt toen hij de rivierkaarten tekende maar uit waterstaatsbelangen was er geen bezwaar tegen. Er waren echter ook 'bollen of hoofdjes' aangelegd en de toegestane ophoging van het tasveld was veel dichter bij de rivier uitgevoerd. Dat waren wel werken die gevaar konden opleveren voor de geregelde afvoer van hoog water en ijs. Theo van

Drifstoffen. 40

Afbeelding A: "de steenbakker"

Sadelhoff voelde niet veel voor een afgraving, want hij had, zoals hij stelde, negen jaar geleden de steenoven gekocht in de staat zoals die nu was. Volgens de Hoofdingenieur was dat geen grond om van de concessie af te wijken. Gedeputeerde Staten gingen mee met de opvattingen van de waterstaatsdeskundige en droegen van Sadelhoff op om de gronden af te graven. Deze vroeg uitstel tot maar liefst 1 januari 1882, maar dat werd door Gedeputeerde Staten van de hand gewezen. De uiterste termijn was 1 oktober 1877, 'zo niet, dan zou de concessie onmiddellijk worden ingetrokken'. In armoede begon van Sadelhoff aan het karwei. Begin oktober kwam Van Kempen en constateerde tot zijn tevredenheid vooruitgang. "... dat de tegenwoordige toestand nog niet voldoende is overeenkomstig de concessie, doch dat de concessionaris ijverig bezig is en allen goede wil toont om volgens de gegeven aanwijzingen de noodige opruimingen

te doen". Wanneer hij zo doorwerkte dan kon het werk begin november gereed zijn. Daarom werd nog weer uitstel verleend tot 15 november 1877. Maar zo vlug ging het ook al weer niet. Er moest heel wat afgegraven worden. De grens van 12 meter vanaf de oven was, liefst met vijf à zes meter overschreden en tot een diepte van 50 à 60 cm moest het vergraven worden. Toen de inspecteur half november kwam kijken had Van Sadelhoff niet veel meer uitgevoerd en hier en daar zelfs een metertje gesmokkeld. Hij kreeg een scherpe terechtwijzing en een laatste kans tot 1 januari 1878. Op 2 januari 1878 stond Van Kempen weer op de stoep van het Looveerhuis en nadat de gebruikelijke Nieuwjaarswensen waren uitgewisseld constateerde hij tevreden dat alles in orde was. "De zaak is hiermede alzoo geeindigd te beschouwen." In 1881 werkten er bij T.E. van Sadelhoff op de Middelwaard 27 mannen, 9 vrouwen, 10 jongens en 4 meisjes. De seizoenproduktie in dat jaar bedroeg 2.800.000 handvormstenen, die aan drie vormtafels waren gemaakt (zie afb. A). Maar dan komen de crisisjaren; de steenprijzen kelderen en veel steenovens gaan voor een appel en een ei van de hand of werden door de exploitanten gewoon stilgelegd. Dit was ook het geval met de oven van Van Sadelhoff op de Middelwaard, die na stillegging niet meer in bedrijf werd gesteld. Van Sadelhoff had toen zijn oog reeds laten vallen op de steenoven van Koch in de Loowaard.

De exploitanten

Johannes Stephanus van Sadelhoff was op 17 oktober 1792 (andere bronnen spreken van 14 december 1791) te Groessen geboren als zoon van Anthony van Sadelhoff en Geertruida Uhlenbroek. Een zuster van Geertruida was gehuwd met J.W.Koch (1760-1883) welke familie we nog tegenkomen bij de steenfabricage in de Loowaard. Jan Steven van Sadelhoff huwde op 30 juni 1816 op het adellijk huis 'Loward' met Hendrik Peelen, 'jongedogter' uit het Loo, dochter van de assesor (wethouder) Reinier Peelen.

Bij de volkstelling in 1830 bestaat het gezin van de 37-jarige landbouwer J.S. van Sadelhoff en zijn 39-jarige echtgenote uit zes kinderen: Antonius Andreas (12j),

Theodorus Everardus (9j), Henricus (6j), Anna (5j), Johannes (4j), en Cornelis (1j). In 1835 overlijdt Hendrina Peelen en op 23 april 1836 hertrouwt Jan Steven met de 26 jarige dienstbode Elisabeth Daams, dochter van de arbeider Richard Daams en Gudula Berndsen. Uit dit huwelijk werden nog minstens vier kinderen geboren.

Van zijn zonen werden er drie steenfabrikanten. Allereerst de oudste *Antonius Andreas van Sadelhoff* (20-4-1817), die evenals zijn vader gehuwd was met een dochter van Richard Daams, namelijk in 1841 met de dienstbode Maria Theodora Daams. Hij woonde in het Veerhuis in de gemeente Huissen, evenals zijn vader. In dit huis overleed ook Jan Steven van Sadelhoff op 30 september 1867.

De tweede zoon *Theodorus Everardus van Sadelhoff* (17-2-1820) was eerst schipper en gehuwd met Willemina Maria Wiltingh. Op 12 mei 1875, hij was toen een 55-jarige weduwnaar, hertrouwde hij met de 25-jarige Maria Lucassen uit Duiven, dochter van Nicolaas Lucaasen en Reïnera Janssen. Zowel uit het eerste, als uit het tweede huwelijk waren een aantal kinderen, waarvan de op 19 januari 1876 geboren *Johannes Hendrikus Nicolaas van Sadelhoff* de steenbakkerstraditie voortzette. Hij huwde later met Johanna Maria Geertruida Becking, geboren op 1 januari 1898 te Gendringen.

De derde zoon van Jan Steven die zich in de bakstenen bewoog was *Johannes Antonius van Sadelhoff* (6-7-1836). Hij was gehuwd met de Huissense Johanna Scheers en gezien de geboorteplaatsen van zijn kinderen langs de Rijn van Rotterdam tot het Ruhrgebied mag men aannemen dat hij eerst, evenals zijn broer Theo, schipper van beroep is geweest. In mei 1871 laat hij zich uitschrijven als 'steenbakker' uit Huissen en vertrekt met zijn gezin naar Rotterdam.

(wordt vervolgd)

Drs. G.B. Janssen, Zevenaar

Veldnamen (5)

Zoals aangekondigd zijn nu de namen van enkele buurtschappen aan de orde. Ook hier zal blijken, dat er een relatie met veldnamen bestaat.

HUSSELARIJ :ook HUSLERIJ, HOESSELARIJ; met grote waarschijnlijkheid van hetzelfde HUSLOA als bij LOO.

DE WOERD :zowel in Groessen als in Duiven, synoniem met het Friese TERP (=dorp); een terrein in een rivierengebied dat zich door een natuurlijke verhoging (stroomrug) onderscheidt van de omgeving en daardoor geschikt is voor permanente bewoning in een niet door dijken beschermd rivierenlandschap. De Woerd behoort tot de oudste bewoonde delen van onze dorpen.

DE ENG :wei- en bouwland in het rivierengebied; het is duidelijk te zien dat de Duivense Eng iets hoger in het landschap ligt en dat het aansluit bij De Woerd (zie ook het art. van B. Schaffner, jrg. 86, nr 3).

ANGEROYEN, ANGEREN en ANGERLO hebben dezelfde stam.

ANGEROYEN: een weide in een gerooid deel van het bos.

ANGEREN: (9e eeuw ANGRINA, 1130 ANGERHEM); een 'heem' in het weideland.

ANGERLO: weideland in of bij het bos (of lo).

LEUVEN :in 788 / 789 LOFFNA, begin 9e eeuw LEFNA, 13e eeuw LOEFENUM, ook LOEF-FEN; waarschijnlijke betekenis is 'hutten' of 'houten woningen', in tegenstelling tot een 'hus' dat een stenen woning was.

NIEUWGRAAF: ook NIJGRAAF; een 'graaf' is een gegraven waterloop (voor de afwatering). Als buurtschapsnaam nog maar van historische betekenis.

DE DROO :de naam van een inmiddels verdwenen buurtschap; er is geen betekenis gevonden.

HELHOEK :HEL is

- 1) in Oost-Nederland het woord voor 'helling', maar het kan zowel de betekenis van hoogt als laagte hebben;
- 2) de benaming voor grotere of kleinere moerasgebieden, dus slecht land;
- 3) hel = lichtkleurig;
- 4) hel = onderwereld.

De neiging komt op om het bij betekenis 1 of 2 te zoeken. Zouden HEILIGLAND en HOLLAND misschien dezelfde oorsprong hebben? Kan HEILIGLAND volksetymologisch vervormd zijn uit HELLIGland, en HOLLAND komen van HELland of ONLAND (= slecht land)?

Stonden deze gebieden inderdaad bekend als 'slecht' land?

Archiefonderzoek kan er licht op werpen.

Informatie over veldnamen kunt u kwijt op het onderstaande telefoonnummer.

Tot slot nog een aanvulling van prof. W.Peters op de vorige bijdrage, waarin LOO ter sprake kwam.

Het Latijnse LUCUS is "open(gehakte) plek in het woud, verwant met LUCERE = licht geven. Algemeen: bos, woud. Volgens mijn overleden collega J. Christern zou LOO verwant zijn met het Duitse LOHE en betekenen: een opengebrande plek in het bos."

Th.M.J. Jonker (Loo, tel. 2095)
G. Greven

Het Postwezen in Duiven

Wanneer is iets oud?

Wanneer moet je wat bewaren?

Is iets nutteloos of ....?

Je weet maar nooit!

Alles kan interessant zijn.

Toen op 1 mei 1983 het nieuwe postkantoor in de Elshof werd geopend, zag deze gebeurtenis er vanuit historisch oogpunt niet echt interessant uit. Maar daar had ik mij toch in vergist.

Als filatelist was het mij bekend, dat er reeds in 1857 een stempel met de plaatsnaam Duiven werd gebruikt. Het was een zgn. haltstempel. Om te weten te komen hoe lang het heeft geduurd, voordat er zo'n groot (?) postkantoor in Duiven werd ingericht, heb ik aan de directeur van het postdistrict Zevenaar (waartoe Duiven behoort) om inlichtingen gevraagd. Het antwoord heeft mij van mening doen veranderen, de postgeschiedenis van Duiven bleek wel interessant te zijn.

Velen onder u zullen zich ongetwijfeld nog herinneren, dat het postkantoor voor mei 1983 aan de Pastoriestraat 6 was gevestigd. Tot mijn verbazing was dit kantoor geen eigendom van de P.T.T., doch particulier bezit van de heer H.J.A. Hoes, die als kantoorhouder aldaar de belangen van de P.T.T. behartigde. Dat deed hij daar van augustus 1963 t/m april 1983. Maar al eerder had de heer Hoes de leiding over en was hij eigenaar van een postkantoor. Dat was van mei 1951 t/m augustus 1963 in een pand aan de Rijksweg 35. En voor hem deed J. Koster dat, hoewel van korte duur, want die periode liep van september 1946 t/m april 1951.

Gaan we verder terug in de tijd dan worden de herinneringen vager.

De voorganger van de heer Koster was Th.J. Snelder, die niet alleen kantoorhouder was, maar ook officieel "brievengarder van de P.T.T.". Evenals de heer Hoes heeft de heer Snelder meer dan dertig jaar het Duivense publiek bediend. Dat deed hij vanaf september 1913 t/m augustus 1946, maar zijn kantoor was toen gevestigd aan de

Een foto van het postkantoor aan de Rijksweg 47 omstreeks 1932. De man bij de deur is (vermoedelijk) postdirecteur Th.Snelder. (Foto Hist.Kring, Duiven)

Rijksweg 47. Een bijzonderheid was, dat mevr. Snelder-Wigman ook beschikte over de bevoegdheid tot het uitoefenen van het ambt van kantoorhoudster. Zij kon dus haar man bijspringen als dat nodig was.

En voor 1913?

Duiven had geen groot inwonertal, zodat de voorganger van de heer Snelder de gecombineerde functie van gemeente - ontvanger en brievengaardster uitoefende. Het was Felix Anton Wubbe, die van april 1896 tot zijn overlijden in maart 1913 eveneens aan de Rijksweg 47 een postagentschap dreef. Hier ook werd een voor die tijd grote telefooncentrale van wel 10 aansluitingen aangelegd. Dit alles gebeurde in een pand dat zelfs toen al een respectabele leeftijd had. Niet als agentschap, maar als boerderij, oorspronkelijk een T-boerderij, in december

1784 gebouwd. En deze boerderij werd op 17 april 1896 door de gezusters Mientjes aan de heer Wubbe verkocht. We kunnen dus die datum beschouwen als het begin van het postwezen in Duiven.

H. Degen (Duiven)

Toelichting:

brievengarder: mag poststukken in ontvangst nemen en eenvoudige postale handelingen zoals zegelverkoop verrichten.

Poststempels
te Duiven in
gebruik

Rijksweg 47 te Duiven. Van 1896 tot 1951 was hier het Duivense postkantoor gevestigd.

't Loo op een oude ansicht

De drie foto's op deze ansicht uit 't Loo zijn vermoedelijk in 1928 gemaakt. Op de achterzijde staat het nummer 21928 hetgeen kan duiden op de opnamedatum 21 september 1928. Dit lijkt goed overeen te komen met de zomerse sfeer van de bovenste twee foto's; de fruitbomen op de onderste foto zijn erg doorzichtig zodat die foto misschien in het voorjaar (mei?) genomen is.

De bovenste foto toont een ongeplaveide Loostraat met linksvoor café 'Het Centrum' van J.L. Berentsen, en rechts daarnaast de oude Lagere School. Het huis rechts op de achtergrond werd bewoond door de familie IJzermans.

De middelste foto is de Husselarijstraat met v.l.n.r. de woning van Dutje, Hentje en hun zuster Gradje Wiggers, dan café 'Het Fortuin' en midden op de achtergrond de woning van Willem van Vuren. Het café behoorde toe aan Everhard Bisseling, die behalve het café ook een kruidenierswinkel, een bakkerij en een kolenhandel dreef. Het adres, nu Husselarijstraat 26 luidde destijds Huslarijstraat L68. In 1949 heeft Henk Hugen de handel overgenomen.

De onderste foto toont de molen CERES nog in volle glorie. De molen, in 1865 gebouwd, kwam omstreeks de eeuwwisseling in handen van de familie Derksen(*). Op de foto zien we de molen in bedrijf. Bij het kruirad aan de staart onderscheiden we vaag iemand in een witte overall (molenaar Derksen bijgenaamd de 'rooie kool' ??). De vangstok geeft aan dat de vang gelicht is en de molen vrij kan draaien. Opvallend is het ontbreken van een stormplank in de wiek die rechts omhoog steekt. Was deze stormplank bij een gelegenheid kapot gegaan en vond de molenaar het niet meer de moeite waard dit mankement te laten verhelpen? Enkele jaren later, omstreeks 1931, liet Derksen de molen onttakelen. De familie Peters heeft het bedrijf in 1936 gekocht.

G.Th.Berentsen en Th.Jonker (Loo)

(*) De gegevens hier zijn een correctie op hetgeen vermeld is bij foto 41 in "Duiven in oude ansichten", Zaltbommel 1981 (3e druk).

C

Groet uit 't Loo Gem. Duiven

Groet uit 't Loo Gem. Duiven

C

(Foto eigendom G.Th.Berentsen, Loo)

Verenigingsnieuws

Evenals vorig jaar zullen de werkgroepen van de Historische Kring dit jaar drie keer bijeenkomen.

Daarvoor zijn de volgende data vastgesteld: 5 februari 1987; 21 mei 1987; 5 november 1987.

De vergaderingen beginnen om 20.30 uur en vinden plaats bij de heer A. Boss, van Dorth tot Medlerstraat 5, Duiven. Leden van de Historische Kring, die geïnteresseerd zijn in of deel uit maken van een werkgroep zijn welkom op deze bijeenkomsten.

Op 11 juni 1987 is onze jaarvergadering. Aansluitend daarop zal de heer G.B.J. Janssen uit Zevenaar een lezing houden. Het belooft een interessante lezing te worden, zodat wij iedereen van harte durven uitnodigen.

De jaarvergadering en de lezing worden gehouden in de zaal van het bejaardentehuis Thuvine. Nadere gegevens volgen nog.

Monumentenbeleid in de Gemeente Duiven (vervolg)

Eerder in dit tijdschrift (jrg. 1986, nr.2) is uiteengezet hoe de Gemeente Duiven samen met de Historische Kring een gemeentelijk monumentenbeleid wilde voorbereiden. De door B & W op 25 maart 1986 ingestelde werkgroep heeft niet alleen een concept-monumentenverordening op papier gezet, maar ook -na verkregen toestemming- een inventarisatie van monumenten, een aanbeveling m.b.t. de samenstelling van een gemeentelijke monumentencommissie, en een overzicht van de diverse subsidiemogelijkheden. Op 27 mei 1986 is het totale pakket aan B & W overhandigd. Toen werd het ruim vier maanden stil.

Op 7 oktober 1986 werd in een vergadering van de Commissie Welzijn de conceptverordening aan de orde gesteld. Na een gedegen discussie verklaarde de Commissie zich accoord met het doorsturen naar de Raad.

De Gemeenteraad heeft, na nog enkele kleine wijzigingen te hebben aangebracht, de verordening tenslotte in de vergadering van 27 oktober 1986 vastgesteld.

In alle discussies rondom het tot stand komen van een gemeentelijk monumentenbeleid heeft steeds het financiële aspect een rol gespeeld. Het verwoorden van een beleid op papier is een ding, zeer zeker het allerbelangrijkste, maar de concrete uitvoering van zo'n beleid kost nu eenmaal geld. Het is nooit de bedoeling geweest de indruk te wekken, dat de gemeente een totale restauratie zou subsidiëren, maar slechts gedeeltelijk in de restauratiekosten zou bijdragen. Dus toch geld!

In een notitie aan de Commissie Welzijn, d.d. 26-9-1986, uitte 't College het voornemen om met ingang van 1987 een bedrag uit de algemene middelen en een bedrag uit het zgn. Fonds Stads- en dorpsvernieuwing beschikbaar te stellen. Gezien de krappe financiële armslag van de gemeente is er alleen een nog niet nader omschreven bedrag uit het Fonds Stads- en dorpsvernieuwing toegezegd. En voor het overig geldt "op is op". Hierbij zal in onze gemeente gewerkt worden met de regels zoals die zijn vastgelegd in de gemeentelijke "subsidieverordening stads- en dorpsvernieuwing" van 21 april 1986.

Een gemeentelijke monumentenverordening blijft ook ineffectief als er geen monumentenlijst is. Immers: geen monumenten- geen monumentenbeleid!

Een zodanige lijst behoort door B & W te worden vastgesteld.

In navolging van vele andere gemeenten heeft Duiven er voor gekozen om een gemeentelijke monumentencommissie in te schakelen bij het opzetten van een monumentenlijst. Het is dan logisch dat een dergelijke adviescommissie er eerst komt. Het College van B & W heeft de suggestie van de werkgroep overgenomen om in deze commissie de volgende "disciplines" op te nemen:

- a) - een restauratie-architect;
- b) - een deskundige/vertegenwoordiger van de Prov. Monumentencommissie;
- c) - een technisch ambtenaar/bouwkundige;
- d) - een ambtenaar van de Afdeling Welzijn, belast met het monumentenbeleid;
- e) - twee vertegenwoordigers van de Historische Kring.

Totaal dus zes leden, waarvan de onder d) genoemde een niet- stemgerechtigd lid is, die het secretariaat zal voeren. Een voorzitter zal door en uit de commissie gekozen dienen te worden.

Het valt te verwachten, dat binnenkort de namen van de leden van de gemeentelijke monumentencommissie bekend gemaakt zullen worden, zodat vervolgens de installatie kan plaatsvinden.

Th.M.J. Jonker (Loo),
lid van de werkgroep

Stichting "De Panoven" te Zevenaar

In de gehele Liemers kent de baksteen- en dakpannen-fabricage een eeuwenlange traditie. Op talrijke plaatsen is deze tak van nijverheid gedurende een lange reeks van jaren uitgeoefend geweest. Zo ook op de steenfabriek "De Panoven" in de Ooy te Zevenaar. In 1983 werden hier door de familie Kruitwagen de laatste bakstenen vervaardigd en gebakken. Daarna werd het bedrijf stilgelegd. Rondom de Panoven heerst stilte, nu het geraas van de machines is verstomd. De steenfabriek met haar karakteristieke silhouet in het Ooyse landschap is meermalen, getekend, gefilmd, gefotografeerd en geschilderd. Nu kan dat nog, maar de oven is in verval, hoewel hij op de voorlopige Rijksmonumentenlijst is geplaatst.

Voor het behoud van deze unieke, laatste ronde zig-zagoven in Nederland, is een stichting in het leven geroepen, die zich ten doel stelt om de "Panoven" te conserveren, restaureren en in te richten voor educatieve en museale doeleinden. Het bestuur van deze Stichting bestaat uit: Drs. G.B. Janssen, voorzitter, Ab Hendriks, secretaris-penningmeester en Rien van den Heuvel.

Omdat de Stichting geen subsidie van de overheid geniet is ze voor haar activiteiten aangewezen op giften en donaties. Wie het streven van deze stichting tot behoud van de "Panoven" wil steunen kan zich opgeven als donateur voor de som van f 10,- per jaar¹.

Storting van dit bedrag op rek. nr. 384833888 bij de Rabobank Zevenaar t.n.v. Stichting De Panoven.

INHOUDSOPGAVE

Jaargang 4 (1987), nummer 1, april 1987

Drs. G.B. Janssen: Steenfabricage op de Loowaard (deel 2)	1
Th.J.M. Jonker: Veldnamen (5)	11
H. Degen: Het Postwezen in Duiven	13
G.Th.Berentsen en Th.Jonker: 't Loo op een oude ansicht	16
Verenigingsnieuws	18